

KABÓCÁK

KOCZOR SÁNDOR

Ha a kabócákról hallunk, legtöbbszörnek valószínűleg az énekeskabócák jutnak eszébe, amelyek mediterrán vidékeken, fülledt napokon fáradhatatlanul 'zörögnek' a fákon. Azonban nem feltétlenül kell mediterrán országokba utaznunk, hogy énekeskabóccal találkozzunk, Magyarországon is megfigyelhetjük őket. Szintén fontos megjegyezni, hogy a valódi kabócák közé számos más család is tartozik, amelyek szintén figyelmet érdemelnek. Valószínűleg kevesen gondolnák, hogy hazánkból már több, mint 540 fajuk ismert.

A valódi kabócák a szipókás rovarok (Hemiptera) rendjébe tartoznak. Hagyományosan egy alrendbe (Auchenorrhyncha) sorolták fajaikat, azonban újabb vizsgálatok alapján kiderült, hogy ez a rovarcsoport nem monofiletikus, két különálló törzsfajlódási ág képviselőit foglalja magába. Az ősbibb Archaeorrhyncha alrendet hazánkban 9 család képviseli, jelen tudásunk szerint 143 fajjal. A Clypeorrhyncha alrendből pedig mindössze 4 család található hazánkban, mégis ide tartozik a Magyarországon eddig kimutatott fajok túlnyomó többsége, 396 faj. Az összes család közül, akárcsak világszerte, a legtöbb faj a mezei kabócák családjába (Cicadellidae) tartozik. Becslések szerint világszerte több, mint 42000 kabócafaj él, az Antarktisz kivéve minden kontinensen megtalálhatóak. Legnagyobb fajgazdagságukat a trópusokon érik el.

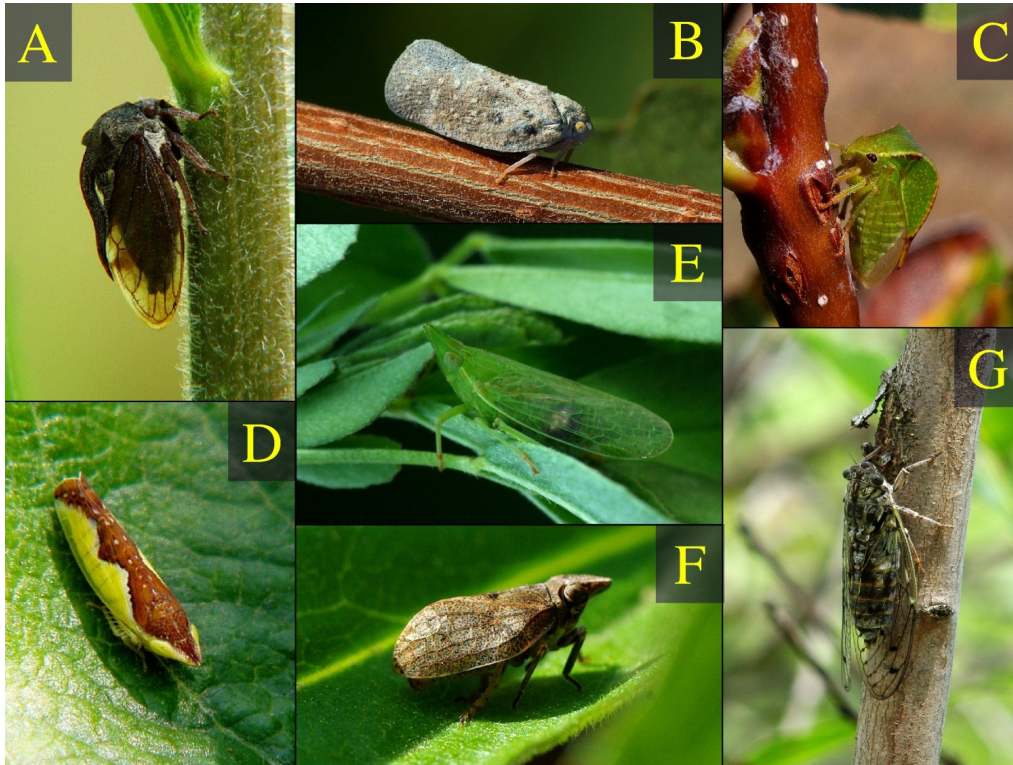
A Clypeorrhyncha alrend fajai mind növényevők, a táplálékukat a növényi szállítószövetekből, a háncsrész (floém), a farész (xilém) szívogatásával, illetve egyes csoportok a mezofillum sejteinek kiszívásával szerzik. Az Archaeorrhyncha alrendben ezen kívül léteznek gombák micéliumain szívogató fajok is (hazánkban az Achilidae család fajai).

A kifejlett egyedek testmérete igen széles keretek között, az 1-2 mm-estől a több centiméteresig változik. Legkisebb hazai fajaik a mezeikabócák (Cicadellidae) és a sarkantyúskabócák (Delphacidae) közül kerülnek ki, a legnagyobbak pedig az óriás énekeskabóca (*Tibicina haematodes*) és a mannakabóca (*Cicada orni*), ezek szárnyfesztsévsége 7,5-8,5 cm is lehet.

Egyedfejlődésük hemimetabolia (kifejlés). A fajok zöme a növényzeten fejlődik, azonban vannak a földfelszín alatt, gyökereken szívogató fajok is, sőt egyes recéskabóca (Cixiidae) fajokat barlangokban is megtaláltak. Vannak tojás, lárva és imágó (kifejlett rovar) alakban telelő fajok is.

A legtöbb faj imágóként röpképes, azonban számos olyan faj is van, amelyeknél szárnydimorfizmust figyelhetünk meg, azaz a kifejlett egyedek között mind röpképes, mind röpképtelen egyedek is vannak. Vannak olyan fajok is, amelyek esetében nem ismert röpképes alak.

Egyes fajok nagy gazdasági jelentőséggel bírnak, mint mezőgazdasági kártevők. Ezeknél leggyakrabban nem a közvetlen kártétel okozza a problémát, hanem a táplálkozás során felvett és továbbadott növényi kórokozók. Európában az egyik legjelentősebb kártevő kabócafaj az amerikai szőlőkabóca (*Scaphoideus titanus*), amely a szőlő aranyszínű sárgaságát okozó fitoplazmát terjeszti.

Néhány, Magyarországon élő kabócafaj (a szerző felvételei):

- A. Szarvaskabóca (*Centrotus cornutus*), púposkabócák családja (Membracidae)
- B. Amerikai lepkekabóca (*Metcalfa pruinosa*), lepkekabócák családja (Flatidae)
- C. Amerikai bivalykabóca (*Stictocephala bisonia*), púposkabócák családja (Membracidae)
- D. Egy látványos mintázatú mezeikabóca faj (*Platymetopius major*), mezeikabócák családja (Cicadellidae)
- E. Süvegeskabóca (*Dictyophara europaea*), bordásfejű kabócák családja (Dictyopharidae)
- F. Csőrös pajzsoskabóca (*Mycterodus cuniceps*), pajzsoskabócák családja (Issidae)
- G. Mannakabóca (*Cicada orni*), énekeskabócák családja (Cicadidae)